

**Konferencja Społeczny, polityczny i ekonomiczny wymiar „prawa do miasta”, Open Eyes Economy on Tour 2018
22 maja 2018, Uniwersytet Łódzki**

Wpływ czynników politycznych
na praktyczny wymiar korzystania
z prawa do miasta
i jego wartości publicznych

dr Justyna Anders-Morawska

Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ

Prawo do miasta

- Prawa zbiorowe

- Prawo do wolności
- Prawo do pracy
- Prawo do wypoczynku
- Prawo do miasta?

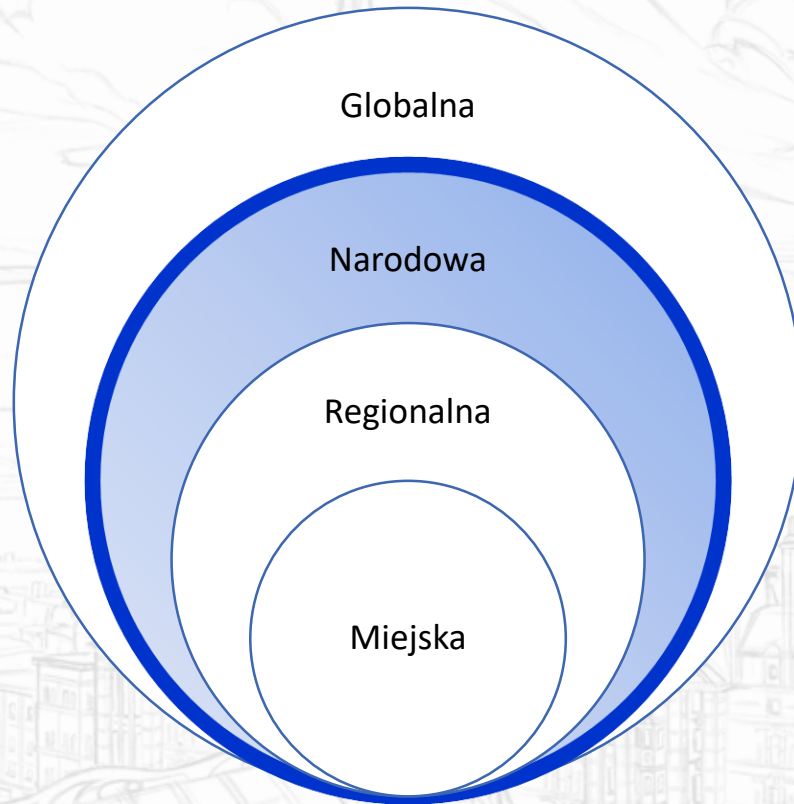
- Prawo do miasta

- Prawo do czystego powietrza
- Prawo do bieżącej wody
- Prawo do godziwego mieszkania
- Prawo do partycypacji w zarządzaniu przestrzenią miejską
- **Prawo do miasta jest prawem do zmiany i wynajdywania miasta na nowo takim, jakim go pragniemy ... jest to zwrot w kierunku miasta obywatelskiego [D. Harvey, 2012]**

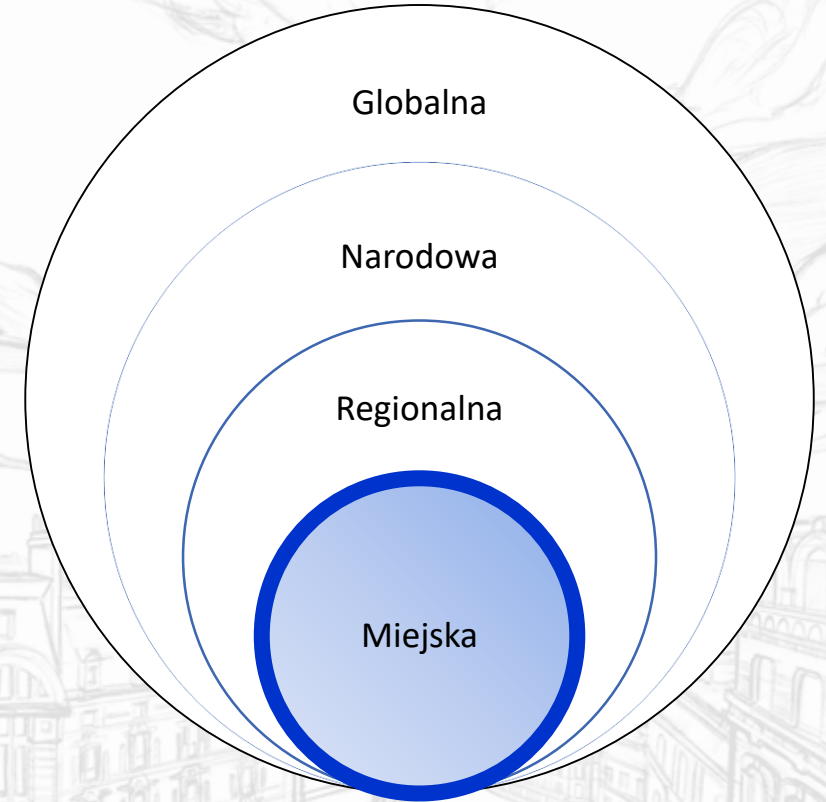
Wyzwania dla polityki w związku z artykulacją prawa do miasta

- Przeskalowanie relacji politycznych - odejście od porządku westfalskiego
- Zarządzanie efektami zewnętrznymi
- Redefinicja przynależności terytorialnej jednostki – obywatel, czy mieszczanin

Przemiany w przynależności politycznej - kontekst terytorialny

Obecne relacje – prymat tożsamości narodowej

Prawo do miasta- prymat tożsamości lokalnej

Polityka w wąskim ujęciu – działalność instytucji państwowych

Prawo do miasta

Polityka w ujęciu behawioralnym – wzajemny stosunek władzy, wpływu i konfliktu

Polityka w ujęciu funkcjonalnym – funkcje w systemie społecznym np. utrzymanie porządku społecznego, rozwiązywanie konfliktów społecznych, wcielanie zasad sprawiedliwości społecznej

Polityka w ujęciu racjonalnym – proces podejmowania decyzji i gry o władzę

Polityka w ujęciu postbehawiorystycznym – rozwiązywanie problemów dot. zaspokajania zdiagnozowanych potrzeb społecznych

Rzeczywistość polityczna jako środowisko realizacji prawa do miasta

Potrzeby polityczne -
zależność pozycji społecznej
i drogi życiowej jednostek i
grup społecznych od ich
aktywności politycznej oraz
świadomości politycznej

Działania polityczne –
podejmowanie i realizacja
decyzji politycznych przez
zorganizowane podmioty

Postpolityka jako szansa i wyzwanie dla realizacji prawa do miasta

Postopolityka – oddzielenie władzy i polityki, np. przenoszenie kompetencji z poziomu państwa na poziom międzynarodowy, związana z erozją przywództwa politycznego i racjonalizacją procesów decyzyjnych dot. funkcjonowania społeczeństw, prymat administracji nad władzą polityczną

Postpolityka – odideologizowana polityka, władza oddaje ludowi politykę rytualną, sama zajmuje się polityką ukrytą, ideologie nie służą jako narzędzie oceny władzy

Postpolityka a współczesne społeczeństwo informacyjne – klasa polityczna ulega zastąpieniu przez klasę polityczno-medialną

Demokracje społeczeństwa informacyjnego

Merytokratyczna –
władza rekrutuje się
spośród
wykwalifikowanych elit

Populistyczna –
teledemokracja

Medialna – sterowanie
strumieniem informacji i
czasem wprowadzania
wydarzeń na forum
publiczne

Prawo do miasta

Wspólnotowa –
bezpośredni udział
obywateli w procesie
decyzyjnym

Pluralistyczna –
współzawodniczenie o
władzę grup
społecznego wpływu

Czy obywatel/mieszkaniec może posiadać podmiotowość polityczną?

- Tradycyjnie rozumiana podmiotowość polityczna jest przynależna państwu, partiom politycznym i innym organizacjom społecznym, które biorą udział w realizacji polityki państwa
- Podmiotowość tu oznacza bycie świadomym graczem podejmującym grę polityczną w celu realizacji swojego interesu politycznego

Interes polityczny i jego artykulacja

- Interes polityczny sensu stricto: dążenie podmiotów politycznych do udziału w sprawowaniu władzy za pośrednictwem instytucji politycznych
- Interes polityczny sensu largo: dążenie dużych grup społecznych do realizacji własnych interesów przy udziale władzy politycznej

Potrzeba – interes –artykulacja interesu - uzgadnianie - wartość publiczna

Wartość publiczna

Wartość publiczna to nadwyżka netto dla kolektywnego konsumenta [Moore, 1995]

Preferencje publiczne należy odróżnić od preferencji indywidualnych [Kelly, Mulgan, Muers, 2002], na styku polityki i zarządzania dokonuje się przekształcenie preferencji indywidualnych w publiczne

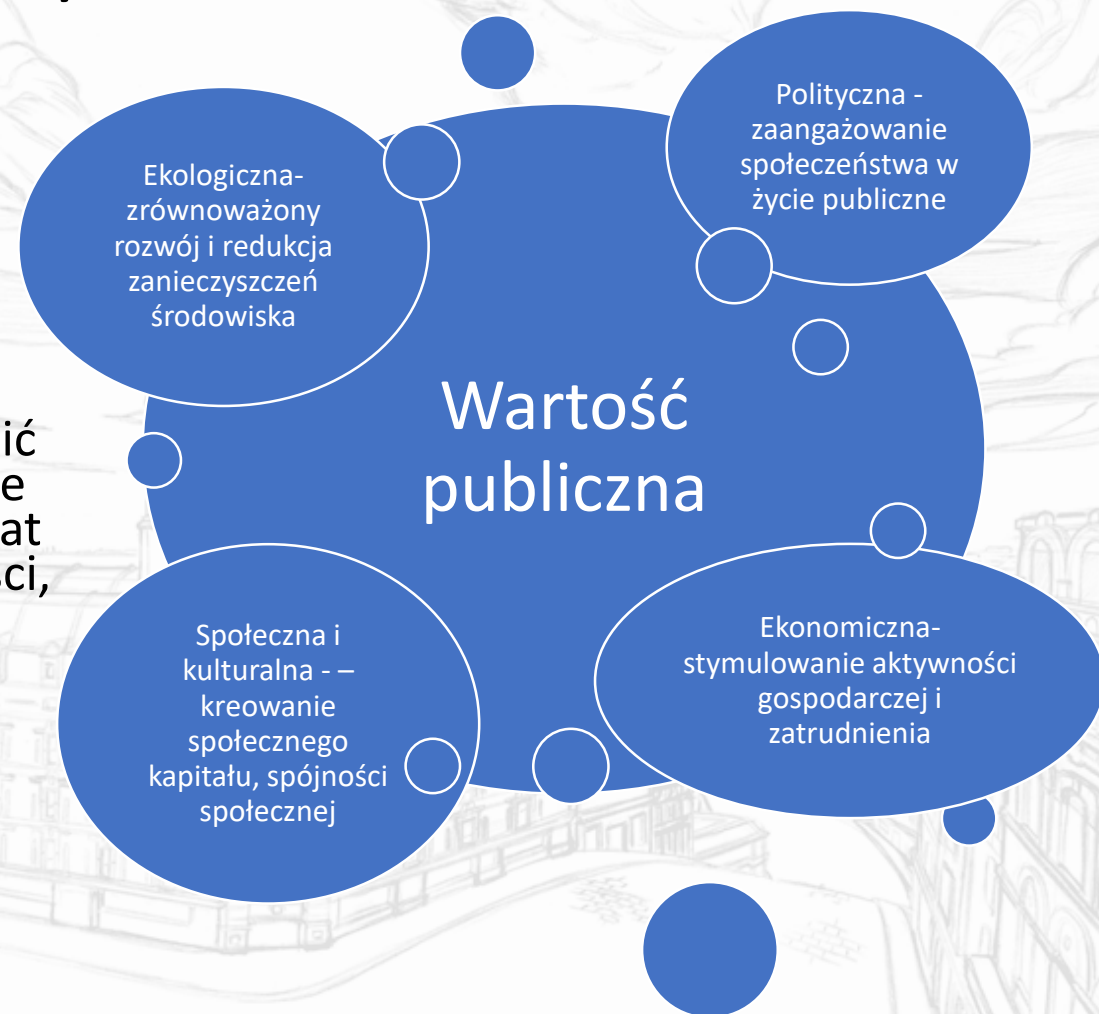
Same techniki wyborcze nie są wystarczające jako narzędzia wprowadzenia preferencji publicznych do praktyki politycznej [G. Stoker, 2006]

Rodzaje wartości publicznych

Pomiar polityczny wartości publicznej wykracza poza postulowaną w NPM kulturę ewaluacji

„Wartość publiczna, jako wartość społeczeństwa, musi rodzić się w szeroko rozumianej sferze politycznej, bowiem właśnie w sferze politycznej powstają nasze poglądy i oceny na temat porządku społecznego, dobra wspólnego czy sprawiedliwości, czyli podstawowych kategorii charakteryzujących społeczeństwo” [Meynhardt, 2009]

Wartość publiczna zyskuje swoją legitymizację w procesie społecznych konsultacji

Typy partycypacji publicznej

- Model doradczy, partycypacja tokenowa – może prowadzić do roztrwonienia kapitału społecznego, rodzi poczucie rozczarowania
- Partycypacja de facto - wymaga dwóch czynników – woli ze strony klasy politycznej i aktywnego społeczeństwa obywatelskiego
 - Rozliczalność wertykalna - wybory, protest, referendum
 - Rozliczalność horyzontalna – organizacje pozarządowe, sygnaliści, ruchy miejskie
 - Rozliczalność diagonalna – zaangażowanie mieszkańców we współdecydowanie

Modele budżetu obywatelskiego

Model demokracji partycypacyjnej – współdecydowanie wszystkich klas społecznych w sprawach społeczno-ekonomiczno-kulturowym miasta

Model przybliżonej demokracji – konsultacyjny typ budżetu partycypacyjnego

Model rozwoju społeczności – potrzeby społeczne klas niższych są artykułowane przez klasę średnią

Model zaangażowania interesariuszy – obok uczestnika kolektywnego – społeczności lokalnej pojawiają się interesariusze zorganizowani, dominuje perspektywa donatora

Model neokorporacyjny – interesariusze zorganizowani dominują proces, rola społeczeństwa obywatelskiego jest marginalizowana

Model modernizacji partycypacyjnej – budżet służy wprowadzaniu innowacji w zarządzaniu urzędem, przy ograniczonym wymiarze społecznym

Czynniki sukcesu budżetu obywatelskiego

- Wola polityczna
- Potencjał organizacyjny i ideowy społeczności lokalnej
- Autonomia finansowa instytucji wdrażającej budżet obywatelski i skala dostępnych zasobów
- Sposób zorganizowania procesu
- Zagwarantowanie równych praw dostępu do procesu dla wszystkich uczestników

Literatura

- Kusiak, P., *Postpolityka. W poszukiwaniu istoty zjawiska*, „Colloquium” 3, 2011, s. 157-180
- Kubicki, P., *Polskie ruchy miejskie: polityczne, czy kulturowe?*, „Przegląd Socjologiczny”, 2016/LXV(65)1, s. 65-79
- Kubiak, A., Krzewińska, A., *Sondaż deliberatywny-inwentarz problemów*, „Przegląd Socjologiczny”, 2012/16/1, s. 9-30
- Hajduk, S. *Partycypacja obywatelska jako forma komunikacji społecznej w zarządzaniu rozwojem przestrzennym miasta*, „Handel wewnętrzny” 2018; 1(372): 228-240
- Piskozub, P., *David Harveya koncepcja prawa do miasta. Pomiedzy odzyskiwaniem a przebudową wielkich aglomeracji*, „Przegląd administracji publicznej”, 2013/2
- Lefebvre, H., *Prawo do miasta*, [w:] Praktyka teoretyczna, 2012/5 „Logika sensu”
- Musialik, G., Musialik, R., *Kreacja wartości publicznej*, „Współczesne zarządzanie” 2013/2
- Purcell, M., *Excavating Lefebvre: The right to the city and its urban politics of the inhabitant*, „GeoJournal”, 58: 99-108, 2002
- Allegretti, G.(2014), *Paying Attention to the Participants’ Perceptions in order to Trigger a Virtuous Circle* [in:] Dias, N. (ed.) (2014), „Hope for Democracy: 25 Years of Participatory Budgeting Worldwide”, Nelson Dias (org)
- Cabannes, Y., *Participatory budgeting: conceptual framework and Analysis of Its Contribution to Urban governance and the Millenium Development Goals*. Working Paper 140, Quito: UN Habitat
- Hafer, J. A., Ran, B. (2016), *Developing a Citizen Perspective of Public Participation: Identity Construction as Citizen Motivation to Participate* Administrative Theory & Praxis, Vol. 38: pp. 206–222
- Roberts, N. (2004). *Public deliberation in an age of direct citizen participation*. “American Review of Public Administration”, 34(4), pp. 315–353. doi:10.1177/0275074004269288
- Stortone, S., *Participatory Budgeting: Heading Towards a ‘Civil’ Democracy?* (2010), [in:] *A Panacea for All Seasons? Civil Society and governance in Europe*, eds. Freise, M., Pyykkonen, M., Vaidelyte, E., Baden-Baden, Germany: Nomos, pp.99-119
- Wampler, B. (2012) , *Participatory Budget: Core Principles and Key Impacts*, “Journal of Public Deliberation”, Vol. 8, Issue 2, Article 12